

Saksframlegg

Saksnr.: 2020/106273

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Fylkesrådet	23.04.2020	

Vedlegg:

- 1 Kommuneplanens samfunnsdel. Planforslag til høring og offentlig ettersyn

Krødsherad kommune - Kommuneplanens samfunnsdel 2019 - 2032

Fylkesrådets forslag til vedtak

1. Det er bra at Krødsherad kommune gjennom kommuneplanens samfunnsdel setter et tydelig fokus på FNs bærekraftsmål og hvordan disse er knyttet opp til ulike mål og strategier.
2. Fylkesrådet er opptatt av at samfunnsdelen er et strategisk verktøy for kommunen og for lokal samfunnsutvikling. Samfunnsdelen skal være det plandokumentet som gir helhetlige og samordnede føringer for kommunens arbeid. Fylkesrådet forventer at samfunnsdelen følges opp ved rullering av kommuneplanens arealdel, i kommunedelplaner og i relevante temaplaner.
3. Fylkesrådet ber kommunen om å innarbeide faglige råd slik de fremgår av saksframlegget:
 - a) Planen bør henvise til nasjonale føringer.
 - b) Planen bør henvise til regionale føringer i gjeldende regionale planer.
 - c) For å få forståelse for de mål kommunen har satt i samfunnsdelen bør det henvises til kunnskapsgrunnlaget om nå-situasjonen i kommunen og andre utredninger som er gjort i planarbeidet.
 - d) For å vise at planen også er forankret hos innbyggerne, bør planen vise hvordan medvirkning fra kommunens innbyggere har vært med på å påvirke og forme den. Medvirkning, som også mobiliserer de som vanligvis ikke deltar eller ytrer seg på tradisjonelle arenaer, bør utvikles. Særlig barn og unge bør sikres gode muligheter for å medvirke.

- e) Kommunen bør legge til rette for at ny bebyggelse støtter opp under målet om mest mulig sykkel og gange, fortrinnsvis gjennom fortetting i etablerte sentrums- og boområder.
 - f) Krødsherads kulturminner og kulturmiljøer bør innarbeides som en del av innsatsområdene i planen.
 - g) Kommunen bør videreutvikle satsningen på næringsutvikling i tråd med deres visjon om å være en kommune i vekst og utvikling. Arbeidsplassutvikling er et svært viktig verktøy for å drive frem vekst og kommunen bør vektlegge dette tydeligere i sin virksomhet og i regionalt samarbeid.
4. Fylkesrådet erkjenner at koronakrisen skaper nye og uforutsigbare utfordringer for hele landet og for den enkelte kommune. Dette vil trolig måtte prege planarbeid fremover på måter som i liten grad er forutsett. Vi bidrar gjerne til kommunenes arbeid med tilpasninger som er nødvendige.

24.03.2020

Øyvind Solum

fylkesråd for planlegging og folkehelse

Bakgrunn for saken

I planprosessen har kommunen som mål å tydeliggjøre identiteten og de styrker kommunen innehar. I tillegg har det vært et ønske om at prosessen skal bidra til å synliggjøre befolkningen, bedriftene og institusjonene i kommunen. Krødsherad kommune har sendt kommuneplanens samfunnsdel 2019 - 2032 ut på høring og offentlig ettersyn med frist for innspill 1. mai 2020. Gjeldende samfunnsdel av kommuneplanen for Krødsherad ble vedtatt av kommunestyret i 2006 og gjelder perioden 2007 – 2019. Kommuneplanens arealdel for perioden 2012 – 2024 ble vedtatt av Krødsherad kommunestyre i september 2013. Dette utløste arbeidet med en total revisjon av gjeldende samfunnsdel. Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel har pågått siden 2014/15 etter vedtatt planprogram. Kommuneplanens samfunnsdel har ikke vært drøftet i regionalt planforum.

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens fremste styringsverktøy for fremtidig bærekraftig utvikling og er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn både for arealdelen og for virksomhetsplanene i kommunen. Samfunnsdelen skal omhandle langsiktige utfordringer når det gjelder mål og strategier for kommunesamfunnet og kommunen som organisasjon.

Fakta

I planforslaget presenterer kommunen kort sine utfordringer og utviklingstrekk ved samfunnsutviklingen. Planforslaget påpeker at kommunens forventede befolkningsutvikling er usikker. Krødsherad har hatt en god næringsutvikling i den siste tiårsperioden, med bedre arbeidsplassvekst i næringslivet enn for landet. Næringslivet gjør det også godt med hensyn til lønnsomhet og produktivitet. Det nevnes også at kommunen har mange kvaliteter som

reiselivsdestinasjon med Norefjell, fritidsboliger og friluftsliv. Krødsherad kommune har som et overordnet mål å være en kommune i vekst og utvikling.

Krødsherad visjon er å være: «*Vertskap i verdensklasse*». Etter innspill fra innbyggere, folkevalgte og ansatte har kommunestyret sluttet seg til at denne visjonen skal bygge på noen grunnleggende verdier: imøtekommenhet, raushet og inkludering, nytenkning og MOT. Vertskapsrollen knyttes opp til og synliggjøres i mål og strategier for fire valgte temaer:

- Å bo handler om fasiliteter, tilbud og tjenester i hjemmet og nært hjemmet.
- Å leve handler om tjenester og tilbud i nærmiljøet og lokalsamfunnet, ut over det å bo.
- Å arbeide handler om sysselsetting og næringsliv.
- Å skape handler om å kunne bidra til utvikling og nyskaping.

Under hvert av disse hovedtemaene vil det være flere fokusområder. Disse framkommer under kap. 6 i planbeskrivelsen. Målene i planforslaget beskrives som «*slik vil vi ha det*» og strategiene med «*slik gjør vi det*» og knyttes opp mot FNs 17 bærekraftsmål.

Problemstillinger og alternative løsninger

Planforslaget er lagt ut til offentlig ettersyn i henhold til plan- og bygningsloven § 11-14. Plan- og bygningslovens § 11-1 sier at kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Videre sier § 11-2 at samfunnsdelen legger grunnlaget for all kommunal planlegging og trekker opp viktige langsiktige føringer for lokalsamfunnsutviklingen, som også har betydning for statlig og regional planlegging. I henhold til plan- og bygningslovens § 6-1 skal nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging følges opp i alle planer. Nasjonale forventninger av 2015 legger særlig vekt på gode og effektive planprosesser, bærekraftig areal- og samfunnsutvikling samt attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder.

Samfunnsdelen til kommunen er oversiktlig og lett å forstå, men kunne vært enda tydeligere på hvilke utfordringer og premisser som ligger til grunn for samfunnsmålene. I tillegg bør kommunen vise hvilke medvirkningsprosesser som er gjennomført og hvordan resultatet fra medvirkningen er brukt. Kommunen bør videreutvikle satsningen på næringsutvikling i tråd med deres visjon om å være en kommune i vekst og utvikling. Fylkeskommunen mener at fokus på Krødsherads kulturarv, også vil kunne bidra til å stabilisere og kanskje øke innbyggertallet, skape nye arbeidsplasser og styrke trivsel, opplevelsesmangfold, tilhørighet og attraktivitet for alle.

Vurdering

Dokumentasjon og rammer for planarbeidet

Planforslaget tar tydelig utgangspunkt i FNs 17 bærekraftsmål. Dette er i tråd med regjeringens føringer for lokal og regional planlegging for å møte fremtidens utfordringer. Kommunens overordnede temaer samsvarer med kommunens mål om å være en kommune i vekst og utvikling. Mange av fokusområdene har en tverrfaglig tilnærming, noe som gjenspeiler at god samfunnsutvikling krever helhetlig tenkning og planlegging. Imidlertid krever disse målene at kommunen har et tydelig bilde av nå-situasjonen og utviklingstrekkene.

Grunnleggsdokumentasjon kan følge samfunnsdelen som vedlegg og henvises til, men det bør legges inn tilstrekkelig informasjon i samfunnsdelen til at en ikke må lete i andre dokumenter. At informasjonen er samlet på ett sted er i tråd med samfunnsdelens funksjon som helhetlig og samordnende for kommunens arbeid. For eksempel samsvarer flere av samfunnsmålene og innsatsområdene med de dataene som presenteres i «Folkehelseinstituttet – Folkehelseprofil 2019 Krødsherad» og «Telemarksforskning – Regional analyse Krødsherad».

Krødsherad kommunes forventede befolkningsutvikling er for øyeblikket usikker, noe som igjen får følger for tjenestebehovet kommunen må planlegge for. Det er positivt at befolkningsvekst løftes frem som en av kommunens hovedutfordring. Det er særlig i form av at folk flytter ut av kommunen. Dette medfører opplagte samfunnsutfordringer når det gjelder å holde aktiviteten oppe i allerede små samfunn, og er med på å utfordre kommuneøkonomien i vesentlig grad. Som en del av befolkningsprognosene i kommuneplanens samfunnsdel ville det vært hensiktsmessig om også ulike forventninger knyttet til utviklingen i innvandring, fødselsrater, innenlandsk flytting og befolkningens levealder var synliggjort. Kommuneplanens samfunnsdel skal behandle langsiktige utfordringer, herunder miljømessige utfordringer og utfordringer knyttet til universell utforming, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon, for sektorene og for utvalgte målgrupper.

Medvirkning

Det er positivt at det har vært en bred innbyggermedvirkning fra tidlig i planprosessen. Gode prosesser og arenaer for medvirkning kan bidra til en forankring og legitimitet i planprosesser. Om kommunen også lykkes med å mobilisere «stille stemmer» som vanligvis ikke deltar eller ytrer seg på tradisjonelle arenaer som informasjonsmøter, vil dette være viktig og positivt. Fylkesrådmannen viser til Plan- og bygningslovens § 5-1, og herunder særlig bestemmelsene om at kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, som barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte. Medvirkning forplikter, og det er viktig at innspillene fra medvirkningen synliggjøres og benyttes.

Regionale føringer

I planforslaget er ikke de regionale føringene synliggjort. De regionale føringer gjennom følgende regionale planer skal legges til grunn for kommunens planlegging:

- Regional plan for areal- og transport for Buskerud 2018-2035
- Kulturminnekompasset: Regional plan for kulturminnevern i Buskerud 2017-2027
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma 2016 - 2021
- Regional plan for kunnskapssamfunnet Regional plan for verdiskaping og næringsutvikling

Samfunnsdelen bør også vise til og rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planlegging.

Det er positivt at kommunen vil utarbeide en egen plan for klima og miljø, men vi anbefaler at dette gjøres som en kommunedelplan og ikke strategiplan. Kommunedelplanen gir flere muligheter med tanke på tiltak og føringer for videre oppfølging. En kommunedelplan vil også ha en tydeligere kobling opp mot kommuneplanens handlingsdel, noe som er spesielt

relevant for klima- og energiplanleggingen, jf. statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, kap. 3. Vi anbefaler også at mål knytta til ivaretagelse av naturgrunnlaget og naturmangfoldet spisses, slik at samfunnsdelen gir tydeligere føringer for det videre planarbeidet.

Kulturminner, kulturmiljø og kulturarv

Krødsherad er en historisk innholdsrik innlandskommune med klare jordbruksspor fra jernalderen og fram til i dag. Jordbrukslandskapet mellom tettstedene Krøderen og Noresund, er et av de foreslåtte regionale inn i prosjektet nasjonale kulturlandskap; KULA.

Bygdesamfunnet omkring Krøderfjorden og ved foten av Norefjell, viser hovedsakelig forhistoriske spor som gravhauger, gravfelt, fangstanlegg, jernvinne og seterdrift. I dag knyttes tradisjoner til Den gamle mester, det fredete eiketreet ved et gravfelt, prestegården og Olberg kirke. Treet og stedet igjen forbindes med eventyrsamleren og diktepresten Jørgen Moe. Villa Fridheim er Svend Haugs dragestilsbygg til vitne om trelasteksportens storhetstid, og i dag brukt som eventyrmuseum. Krøderbanen er omtalt i kommuneplanen, og sommerstid har jernbaneopplevelsen blitt knyttet til fergetransport med Kryllingen til besøk i Villa Fridheim. Flere gårder har fredete bygninger, slik som Ringnes. Med fokus også på setrene vil blant annet Norefjell, kunne trekkes inn mot gårdene og sentrale funksjoner, både sett historisk og i dagens perspektiv. Vi ser at Krødsherad har rike tradisjoner, som er viktige både for innbyggere og for turisme. Vi vil foreslå at kommunen styrker sitt verdigrunnlag gjennom å utarbeide en temaplan; en kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer. Planen bør omfatte den fysiske kulturarven av automatisk fredete kulturminner og nyere tids kulturminner. Fylkeskommunen mener at fokus på Krødsherads kulturarv, også er en mulighet som kan bidra til å styrke innbyggertallet, skape nye arbeidsplasser og styrke trivsel, opplevelsesmangfold, tilhørighet og attraktivitet for alle.

Infrastruktur

Fylkeskommunen mener det er viktig at målene og strategiene i kommuneplanens samfunnsdel videreføres i kommuneplanens arealdel. Samfunnsdelen bør vektlegge betydningen av å kunne gå og sykle til daglige gjøremål. Fremtidig bosetting må bygges opp rundt tettstedene Krøderen og Noresund. Dette for å ivareta trafikksikkerheten ved utbyggingen og fordi at infrastrukturen i stor utstrekning er ferdig utbygd. Kommunen bør være restriktiv når det vurderes spredt utbygging fordi det kan være med på å svekke trafikksikkerheten og skape behov for ny infrastruktur. Fylkeskommunen vil ha begrensede midler til fysiske infrastrukturtiltak de nærmeste årene. Dette bør kommunen tenke på når det utarbeides langsiktige strategier.

Næringsutvikling i Krødsherad kommune

Næringsutvikling generelt kan fungere som en viktig innsats for å skape vekst og positiv utvikling i Krødsherad kommune. I planforslaget fremgår det at Telemarksforskning har bistått Krødsherad kommune med å utarbeide en regional analyse. Rapporten konkluderer med følgende: *«Krødsherad har hatt en god næringsutvikling i den siste tiårsperioden, med bedre arbeidsplassvekst i næringslivet enn for landet. Næringslivet gjør det også godt med hensyn til lønnsomhet og produktivitet. Krødsherad er en attraktiv kommune for næringsliv».*

Ut ifra det vi kan lese mangler det bruk av kunnskapsgrunnlag på næringsområdet, som f.eks. «Behov for kraftsamling og prioritering – Analyse av regionenes unikheter og fortrinn i Buskerud». For noen av strategiene som er presentert i kap. 6 er det noe «kunstig» i inndeling

mellom sektorer. For eksempel har landbruk, reiseliv og mat klare skjæringspunkter og bør dra i samme retning. Oppdeling og separate strategier bygger ikke opp under samarbeid og tverrfaglighet og faren ved dette er fragmentering. På temaer om landbruk mangler det fokus på «Grønt fagsenter». Det er positivt at håndverksbedrifter nevnes i planforslaget, men det mangler generelt områder innenfor bygg- og anleggsbransjen som er den største næringen i kommunen. Det bør være et mål om å samordne entreprenører og fagfolk for å bidra til kunnskapsutvikling slik at det også vil kunne være med på å muliggjøre oppdrag også utenfor regionen.

I tillegg skal regionale føringer følges opp gjennom regional plan for verdiskaping og næringsutvikling. Temaer i denne planen er blant annet innovasjon i bedrifter. Dette er essensielt og ser ut til å mangle i planforslaget. Kommunen bør ta en rolle i innovative, offentlige anskaffelser som er anbefalt i omtalt kunnskapsgrunnlag. I planforslaget blir næringsforening nevnt, men det bør også være fokus på samordning av virkemiddelaktører slik at de drar i samme retning. Dette vil være en ressurs for bedrifter som vil etablere seg og vokse. Det mangler punkter om stimulering til gründerskap og vekst. Gründerkultur er en viktig faktor når kommunen har utfordringer med befolkningsnedgang. Næringsklynger er nevnt, og her må man vite hva en klynge er. Forløper til en klynge er nettverk og for Krødsherad kommune er det mer relevant. Det er anbefalinger i angitt rapport om å få på plass bransjenettverk. I planforslaget bør næringslivets behov for kompetanse synliggjøres (pkt. 6.3.2 utvikle et godt samarbeid mellom kommune, skole og næringsliv). Vi anbefaler Krødsherad kommune å vektlegge næringsutviklingsarbeid for å skape vekst og utvikling fremover.

Konsekvenser

Kommuneplanens samfunnsdel får betydning for videre samfunnsutvikling og videre prosesser med overordnet planlegging i kommunen.

Vedtakskompetanse

Fylkesrådet vedtar fylkeskommunens uttalelse til Krødsherad kommune – kommuneplanens samfunnsdel 2019 - 2032.